

УДК 004.825

Г.В. Єфімов¹, к. держ. упр., с. н. с.**В.С. Мінасов²**, к. військ. н., проф.¹Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, Україна²Військова академія (м. Одеса), Україна

ПОГЛЯДИ НА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЛАНУВАННЯМ ТА ВИКОНАННЯМ ЗАХОДІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Стаття присвячена визначенню комплексу проблем, що зумовлюють недостатню ефективність державного управління виконанням заходів територіальної оборони та формуванню поглядів щодо розв'язання наявних проблем забезпечення обороноздатності держави, зокрема удосконалення системи територіальної оборони.

Ключові слова: територіальна оборона, сектор безпеки і оборони, державне управління, система управління виконанням заходів територіальної оборони.

Постановка проблеми

Події 11 вересня у США відкрили XXI століття і показали, якого характеру конфлікти очікують нас у майбутньому, засвідчили, що тероризм за своїми масштабами та жорстокістю стає реальною серйозною загрозою всьому світовому суспільству.

Провокації, диверсії та терористичні акти стали характерною особливістю застосування воєнних загроз у світі. Вони напряму притаманні діям Російської Федерації (РФ) щодо анексії Криму та збройної агресії у південно-східних областях України з метою розпалювання сепаратизму, розколу держави та порушення її територіальної цілісності.

Більшість фахівців у світі схильні вважати ці події диверсійно-терористичною акцією світового значення, яка організована проти України РФ. Тероризм, як і війна, став продовженням політики іншими засобами, фактично став однією з форм ведення воєнних (бойових) дій. Таке трактування змінює всю систему поглядів як на антитерористичні заходи, так і в цілому на забезпечення обороноздатності держави. Змушує заново оцінити рівень та вплив загроз життєво важливим інтересам України як держави, визначитися у стратегічних пріоритетах політики національної безпеки, напрямах удосконалення механізмів їх реалізації та, особливо, у здійсненні ефективного управління діями складових сектора безпеки і оборони держави щодо забезпечення її територіальної цілісності.

Як вже зазначалося, характер сучасних воєнних загроз суттєво змінився. Формуються блоки зовнішніх і внутрішніх загроз, посилюється зв'язок між зовнішніми та внутрішніми загрозами у воєнній сфері, які дедалі більше набувають комплексного характеру. В таких умовах експерти провідних країн світу визнають, що одним із найбільш економічних і доцільних напрямів підтримання обороноздатності держави на належному рівні є організація системи територіальної оборони (ТрО), особливо це стосується позаблокових країн.

Історії відомо безліч прикладів організації і ведення дій, які можуть бути притаманні сучасному поняттю територіальної оборони в масштабах країни або окремого регіону. При цьому у всі часи вона відігравала допоміжну, другорядну роль стосовно спрямованого у бік агресора зовнішнього фронту. Варто зазначити, що здебільшого ці дії не були достатньою підготовлені, проводилися відповідно до загроз, що виникали реально вже в ході ведення бойових дій, до того ж, звичайно, і не приймаючи великого розмаху.

Проте, зазначені обставини свідчать не про принципову неможливість створення досконалої системи територіальної оборони, а про невинуватну відсутність серйозного ставлення до цього аспекту оборонного будівництва, його складності і, насамперед, недостатнє теоретичне опрацювання проблеми. До того ж, мало місце, з одного боку, навмисне зіставлення її з принципами будівництва і застосування збройних сил нового зразка, а з іншого – неузгодженість зусиль відповідних структур в загальній системі національної безпеки.

Ось чому вкрай важливо при формуванні концепції та визначенні змісту вітчизняної військової реформи не тільки подолати проблеми, що існують, але і доповнити систему національної безпеки дієздатною організацією системи територіальної оборони і тим самим надати їй збалансовано завершений вигляд із врахуванням виявленого його незадовільного нинішнього стану і військово-політичних загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Визначаючи високу важливість наукових досліджень системи ТрО [1–7], варто зазначити, що у більшості наукових праць положення щодо організації територіальної оборони розглянуті лише опосередковано, особливо при припиненні внутрішнього збройного конфлікту. Практично немає досліджень щодо комплексного використання силових структур та органів державної влади в системі ТрО. Тому заходи щодо підвищення ефективності державного управління складовими сектору безпеки і оборони (СБО) держави, особливо при виконанні завдань щодо забезпеченням воєнної безпеки, є важливою проблемою органів державної влади, актуальність якої, враховуючи анексію Криму та агресію РФ на сході України, постійно збільшується. Це відображено у нещодавно прийнятих основних стратегічних документах оборонного планування. Так, у травні 2015 року була затверджена Стратегія національної безпеки та оборони України, а у вересні нова Військова доктрина, у січні 2016 року урядом схвалена Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України.

При цьому варто зазначити, що проблемі ефективності державного управління, зокрема у сфері забезпечення національної безпеки, значна увага приділяється в роботах вчених та фахівців [8–13]. Але в зазначених працях, за винятком окремих дослідників [14–16], недостатньо враховуються особливості державотворення в Україні, сучасний стан і тенденції розвитку процесів управління заходами щодо забезпечення обороноздатності держави, зокрема організації та ведення ТрО, а також основні чинники впливу на ефективність державного управління в цій сфері та можливі підходи до розв'язання проблеми.

На наш погляд, недостатність розроблення теоретико-методологічних підходів до формування засад державного управління щодо забезпечення національної безпеки обмежує можливості підвищення ефективності державної політики та державного управління в цій сфері, їх оперативності й адекватності.

Мета статті

Визначення комплексу проблем, що зумовлюють недостатню ефективність державного управління виконанням заходів ТрО та формування поглядів щодо розв'язання наявних проблем забезпечення обороноздатності держави, зокрема удосконалення системи територіальної оборони.

Основний матеріал

В сучасних умовах російські державні кола продовжують спроби здійснити власні великодержавні, гегемоністичні, національні, сепаратистські та інші цілі за допомогою військової сили, в тому числі широкого застосування диверсійних сил та здійснення терористичних актів.

Відповідно, доки у світі присутня напруженість та нестабільність – політична і стратегічна, національно-релігійна і територіальна – нам вкрай необхідна наукова оцінка воєнно-політичної та суспільної обстановки, своєчасне визначення джерел і характеру воєнної загрози, характеру її можливої ескалації та відповідна підготовка державних структур та армії і, насамперед, за умов суттєвого удосконалення системи державного управління з метою збереження територіальної цілісності держави.

В свою чергу це вимагає внесення значних, а головне, чітких, прозорих та ефективних змін до державних програм реформування та розвитку не тільки Збройних Сил (ЗС) України, а одночасно і всіх складових сектору безпеки і оборони держави, суттєвих змін у багатьох документах чинної законодавчої

бази з питань національної безпеки і оборони країни, стає очевидною потреба в розгортанні широкої організаційної і дослідницької роботи щодо мобілізації наявних можливостей для створення загальнодержавної системи антитерористичної боротьби в умовах дестабілізації суспільно-політичної обстановки, докорінного переосмислення концепції організації територіальної оборони з урахуванням сучасних реалій.

Як свідчить історія воєнного мистецтва, складовою частиною агресивних дій воєнного характеру було і продовжує залишатися широке застосування сил спеціальних операцій (ССО), які задіюються тепер не тільки у воєнний, але й у мирний час. На сьогодні підрозділи спеціального призначення стали невід'ємною частиною збройних сил поліції та органів безпеки більшості країн. Крім того, їх кількість постійно зростає, сфери діяльності розширюються.

При цьому вирішується широке коло завдань: організація антидержавних виступів, повстанських та партизанських рухів; підготовка і формування партизанських та повстанських загонів; зрощування з кримінальними структурами, об'єднання та цілеспрямовання їх діяльності; розміщення та накопичення у відповідних районах зброї та засобів матеріально-технічного забезпечення спеціальних операцій у воєнний час; здійснення диверсій, терористичних актів, нальотів; вивчення воєнно-політичного стану і настроїв населення, особового складу військ противника, заходів місцевої влади, організація збору розвідувальної інформації; ведення психологічних операцій, організація саботажу діяльності органів державного управління, розповсюдження дезінформації тощо.

Особлива увага приділяється розгортанню повстанського та партизанських рухів під управлінням та контролем ССО, формуванню партизанських та повстанських загонів з місцевого населення, його навчання, озброєння, призначенню керівників, виплаті грошової допомоги. Для подальшої дестабілізації соціально-політичної обстановки передбачається широке залучення місцевих кримінальних структур, визволення спеціального контингенту з установ виконання покарань. За допомогою диверсій здійснюється вплив на такі важливі стабілізуючі фактори держави, як влада, економіка, мораль, соціальна психологія та авторитет збройних сил. Діяльність ССО стає фундаментом ведення так званої «гібридної війни».

Все вищезазначене практично підтверджено діями ССО РФ в Криму та південно-східних районах України.

Невипадково у новій редакції Воєнної доктрини України зазначено, що «на спроможності України щодо адекватного реагування на виклики та загрози воєнній безпеці зокрема негативно впливає недостатній рівень готовності Збройних Сил та інших військових формувань до ведення сучасної збройної боротьби, насамперед в умовах ведення «гібридної війни» [17], що в свою чергу свідчить про необхідність спільної підготовки силових структур для забезпечення обороноздатності держави.

Ми підійшли до одного з найважливіших питань – *визначення ступеня готовності державних структур до протидії масштабним проявам диверсійно-терористичної діяльності на території країни, критерію залучення ЗС України, інших військових формувань (ІВФ), правоохоронних органів (ПрО) та державних органів влади до антитерористичної, протидиверсійної боротьби, а що особливо, взаємовідносин між військовим командуванням оперативно-тактичної ланки та органів державного управління ланки адміністративний район – область, в умовах організації виконання таких завдань.*

Враховуючи вищенаведене, на наш погляд, їх залучення та взаємовідносини доцільно розглядати в контексті як чинного нормативно-правового поля, так і необхідності його кардинальних змін у найближчий час.

Крім загальних завдань мирного часу, діяльність органів управління всіх рівнів в умовах дестабілізації суспільно-політичної обстановки та з початком проведення антитерористичної операції (АТО) була здебільшого спрямована на виконання таких заходів:

- організацію протидії сепаратистським рухам, терористичній та диверсійній діяльності на території України;
- підтримання громадського порядку, недопущення актів насильства, бандитизму інших протиправних дій в умовах значної деморалізації правоохоронних органів, насамперед особового складу органів міліції, внутрішніх військ (в подальшому Національної гвардії), прокуратури, Служби безпеки України та активізація діяльності різноманітних громадських угруповань різної спрямованості, за умов відсутності єдиного керівництва ними;
 - проведення заходів мобілізації;
 - приведення частин ЗС у вищі ступені бойової готовності, доукомплектування визначених частин до штатів воєнного часу, формування частин та підрозділів ТрО (інших підрозділів), проведення їх бойового злагодження, відправлення в регіон проведення АТО.

Особливістю цієї обстановки стала законодавча відсутність, протягом досить тривалого часу, визначення порядку підпорядкованості, організації координації дій та взаємодії у діяльності органів державного управління всіх рівнів. Фактично їх робота продовжувалася в умовах мирного часу, адже правовий режим надзвичайного чи воєнного стану не був введений. Жодним законодавчим актом порядок їх дій в таких умовах не визначений.

Події в Криму продемонстрували неготовність силових структур, в тому числі і ЗС України, до реальних та оперативних дій, насамперед спільних, показали нездатність ефективно протистояти російському тероризму і власному сепаратизму як одній з нових форм ведення бойових (воєнних) дій в сучасних умовах, *показали, що система управління державою далеко не в повному обсязі виконала покладені на неї завдання у сфері оборони. А з огляду на розвиток кризової ситуації на сході країни, проблема вдосконалення управління оборонними заходами державою має вирішуватись якомога швидше.*

Відповідно, зазначена ситуація вимагає систематизації наукових знань про особливості, порядок і послідовність роботи органів державного управління всіх рівнів під час підготовки та управління військами (силами) в кризових ситуаціях, зокрема в ході ведення антитерористичної боротьби.

Все це змушує заново оцінити рівень реальної підготовки частин та підрозділів ЗС України, ІВФ та ПрО, органів державного управління всіх рівнів до ефективної протидії сучасним викликам та загрозам, визначитися у пріоритетах напрямків їх реорганізації та спільної підготовки.

Сформований протягом багатьох років менталітет певної кількості науковців та військового керівництва щодо розвитку військової науки та організації бойової (спеціальної) підготовки військ (сил), органів управління не звертав належної уваги на практичне втілення у практику їх підготовки протидію новим викликам та загрозам національної безпеки України. Насамперед це стосується організації підготовки до спільних дій, які регламентують діяльність ЗС України, інших силових структур та державних органів влади при організації та веденні територіальної оборони, стабілізаційних та специфічних діях, здійсненні протидиверсійної боротьби як в мирний час, так і в умовах правового поля надзвичайного стану та особливого періоду, в тому числі при введенні в дію правового режиму воєнного стану). Акцент підготовки, як правило, спрямовувався на загальновідомі постулати організації оборонного бою та наступу, вкрай повільно впроваджувався в практику світовий досвід сучасної специфіки ведення бойових дій. Хоча формально і декларувалася необхідність внесення кардинальних змін в систему бойової (спеціальної) підготовки військ та їх органів управління.

У зв'язку з цим, на наш погляд, при відпрацюванні питань *удосконалення системи управління складовими сектору безпеки і оборони (СБО)* щодо забезпечення воєнної та в цілому і національної безпеки держави, необхідно насамперед звернути увагу на управління діями різновідомчих формувань під час їх участі у стабілізаційних, специфічних діях військ (сил) та у спеціальних

протидиверсійних операціях (варто розмежовувати з антитерористичними), які притаманні правовому полю організації та ведення ТрО. Необхідність спрямування акценту саме на цей напрям підтверджується характером воєнних дій в Криму та на сході країни.

Практичне виконання заходів та завдань територіальної оборони в умовах ескалації конфлікту з РФ засвідчили про практичну розбалансованість як системи управління так і загалом функціонування, так до кінця і не створеної, системи ТрО в державі. Протягом двадцяти двох років залишається низка нерозв'язаних питань і суперечностей щодо визначення сутності категорії «територіальна оборона», її організації та ведення, місця в загальній системі забезпечення оборони держави, організації управління виконанням заходів ТрО, особливо при проведенні АТО на сході України.

У зв'язку з цим, на наш погляд, при дослідженні проблем організації та функціонування системи управління територіальною обороною оперативного командування, перш за все потрібно дати остаточні відповіді на такі питання:

- що являє собою сама система ТрО в умовах неоголошеної війни з РФ (відповідно необхідне уточнене визначення її сутності, мети та основних завдань територіальної оборони в сучасних умовах);
- виконання яких оборонних завдань покладається на систему ТрО;
- які складові сектору безпеки і оборони залучаються до виконання визначених завдань системі ТрО;
- які органи управління доцільно використовувати (створювати) в системі ТрО, їх організаційно-штатна структура, кількість і склад робочих (оперативних) груп на пунктах управління;
- яка система зв'язку та АСУВ(С) повинна використовуватися в системі ТрО.

В свою чергу, це вимагає здійснення аналізу існуючої нормативно-правової бази з питань воєнної (національної) безпеки України, її впливу на організацію територіальної оборони, розподілу завдань, функцій і повноважень між суб'єктами управління територіальною обороною.

На нашу думку, тільки після відповіді на ці питання можливо сформулювати основні вимоги до функціонування системи управління ТрО держави, а особливо на оперативно-тактичному рівні в смугах відповідальності оперативних командувань (ОК). Більш того, питання ставиться таким чином, що командувач ОК або об'єднаного оперативного угруповання (у разі його створення) повинен здійснювати управління всіма силами і засобами, що залучаються до ТрО у визначеній смузі (регіоні) відповідальності, а не лише здійснювати управління ЗС, оскільки втрачається сенс самої територіальної оборони.

В сучасних умовах відбувається постійне ускладнення процесів управління військами (силами) і взаємодіючих з ними формувань (органів) сектору безпеки і оборони України при вирішенні покладених на них спільних завдань із забезпечення обороноздатності України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості.

По суті, назріла об'єктивна необхідність створення уже в мирний час міжвидової і міжвідомчої системи управління військами (силами) в зоні відповідальності оперативного командування, яка забезпечить єдине (спільне) завчасне планування застосування під єдиним керівництвом командувача оперативного (об'єднаного) командування, за єдиним замислом і планом військ (сил), формувань (органів) інших міністерств і відомств в рамках міжвидової операції оперативного рівня для ліквідації (нейтралізації) збройних конфліктів і ведення бойових дій, підготовка і виконання завдань територіальної оборони та виконання інших спільних завдань; спільну оперативну, бойову, мобілізаційну і спеціальну підготовку військ (сил) з метою навчання і постійного вдосконалення професійних навиків і навченості органів управління і військ (сил), військових формувань і органів при веденні територіальної оборони і інших дій; тісну взаємодію всіх військ (сил), формувань (органів) при виконанні завдань антитерористичної діяльності, забезпечення виконання заходів правового режиму надзвичайного стану

при ліквідації (нейтралізації) внутрішнього і прикордонного воєнних конфліктів; упорядковане і централізоване управління переведенням військ (сил) з мирного на воєнний час;

У таких умовах особливого значення набуває організація й діяльність органів управління воєнної складової держави, складного та багатогранного процесу, який характеризується системою реальних зв'язків та відносин: з одного боку – між органами воєнного керівництва і державним апаратом; іншого – між органами воєнного керівництва та керівництвом різними військовими формуваннями і правоохоронними органами; з третьої сторони – між органами воєнного керівництва і безпосередньо ЗС, а також між органами усередині самих ЗС.

Як показує ефективність управління системою ТрО багато в чому залежить від врахування низки особливостей, пов'язаних, по-перше, з суттєвими відмінностями в організаційних структурах, рівнях наявних можливостей і оснашеності задіяних структур та органів управління інших міністерств і відомств, по-друге, з необхідністю підтримки чіткої взаємодії та координації дій між органами керування всіх ланок. Останнє положення припускає взаємне узгодження мети дій, термінів підготовки і проведення необхідних заходів, складу сил та засобів, порядку створення відповідних угруповань, способів підготовки до виконання завдань, районів і часу їхньої передачі в оперативне підпорядкування і низки інших питань.

Варто особливо наголосити, що на сьогодні територіальна оборона України – це єдина законодавча визначена форма спільного застосування сил і засобів міністерств та інших органів виконавчої влади [18–19]. Тому спільне застосування військових, воєнізованих та невоєнізованих формувань, правоохоронних органів, підприємств, установ та організацій, спільна підготовка військових формувань і правоохоронних органів до дій у кризових ситуаціях вимагають розроблення *принципово нових підходів до організації управління заходами ТрО* як під час їх підготовки, так і під час виконання визначених завдань.

Вважаємо, що подальше дослідження цього питання, *по-перше*, полягає в аналізі й оцінюванні факторів, які суттєво впливають на організацію територіальної оборони та побудову сучасної моделі управління виконанням її заходів та завдань; *по-друге*, в аналізі досвіду управління військами ЗС України, ІВФ та ОСпП під час виконання завдань ТрО в ході проведення АТО, а також наявної системи управління діяльністю органів державного управління, місцевого самоврядування, установ та організацій Збройних Сил (ЗС) України, інших військових формувань (ІВФ) і правоохоронних органів (ПрО) в умовах дестабілізації суспільно-політичної обстановки з питань організації територіальної оборони, з метою врахування набутих помилок; *по-третє*, в дослідженні шляхів розвитку організаційно-штатних структур органів державного управління, місцевого самоврядування, установ та організацій ЗС України, ІВФ та ПрО оперативно-тактичного рівня, призначених для забезпечення виконання заходів територіальної оборони, з метою визначення оптимальних організаційно-штатних структур для забезпечення функціонування системи ТрО; *по-четверте*, в аналізі шляхів здійснення цивільно-військового управління в провідних країнах світу та НАТО, основних тенденціях розвитку систем організації територіальної оборони в цих країнах (виконанні завдань притаманних територіальній обороні України), з метою врахування позитивного досвіду.

Висновки

Є чимало різних систем і підходів до керівництва оборонними структурами. При цьому, продовжує зберігатися тенденція опори на ЗС, разом з тим вони призначаються тепер і для ліквідації різноманітних кризових ситуацій в різних умовах обстановки, в умовах ведення «гібридної війни», з акцентом на локалізацію нетрадиційних, особливо так званих «асиметричних загроз».

Аналіз загальних правил побудови і функціонування органів управління, вимог до перспективної системи управління оборонними заходами, дозволяє визначити принципові моменти, які необхідно враховувати при створенні єдиної системи воєнного і державного управління, зокрема: чітке розмежування функцій органів управління на кожному рівні ієрархії на підставі конкретного ранжирування завдань

керування; виключення дублювання відповідальності та паралелізму у виконанні тих самих завдань (видів робіт), забезпечення взаємозамінності окремих органів (їхніх підрозділів) з метою підтримки безперервного керування військами (силами); відповідальність основного виконавця за якість і своєчасність виконання будь-якої функції управління; функціональна однорідність завдань, що вирішуються кожним окремим органом управління; відповідність оргштатної структури і чисельності органів військового керування розподілу функцій в органах державного управління, яким вони підпорядковуються в певному відношенні або з якими взаємодіють з визначеного кола питань (діяльність системи військового керування, що є частиною загальнодержавної, не повинна суперечити загальній логіці функціонування останньої); висока готовність системи управління сектором безпеки і оборони до виконання поставлених завдань.

Аналіз спроб удосконалення організації системи ТрО України дає змогу зробити висновок, що вони є багатоплановими й характеризуються наявністю аспектів теоретичного й практичного характеру, які тісно взаємопов'язані, у зв'язку з чим виникає гостра потреба суттєвого доопрацювання основних теоретичних положень щодо визначення сутності категорії ТрО України, основ її організації та ведення.

Система органів управління ТрО повинна відповідати складу підпорядкованих органів ТрО та їх завданням, бути багаторівневою та структурно пов'язаною з іншими системами і підсистемами. Вона має бути взаємопов'язаною з системами управління вищого рівня, а також за системами управління взаємодіючих органів управління, мати оптимальну кількість структурних елементів, раціональну чисельність оперативного та технічного складу, а також постійно удосконалюватися впровадженням нових форм, методів і способів управління з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Єфімов Г. *Поняття територіальної оборони складає основу обороноздатності держави* / Г. Єфімов // *Армія України*. – 2004. – № 56 (17945)
2. Михайлов А.О. *Роль та місце органів внутрішніх справ України в системі територіальній обороні держави* / А.О. Михайлов // *Труди академії* – 2013. – № 2 (116). – С. 121–125.
3. Панкратов Є.С. *Територіальна оборона* / Є.С. Панкратов, В.І. Єфіменко // *Оборонний вісник*. – 2015. – № 11. – С. 12–16.
4. Палій В.В. *Обґрунтування завдань Збройних Сил України при веденні територіальної оборони* : дис. канд. військ. наук : спец. 20.01.05 – *Будівництво Збройних Сил* / В.В. Палій / ЦНДІ ЗС України. – К., 2006. – 237 с.
5. Саганюк Ф. *Територіальна оборона: резерв обороноздатності країни* / Ф. Саганюк, В. Гуменюк // *Військо України*. – 2011. – № 6. – С. 15–17.
6. Романченко І.С. *Роль і місце територіальної оборони України в загальній системі оборони держави* / І.С. Романченко, В.С. Фролов // *Наука і оборона*. – 2009. – № 1. – С. 36–39.
7. Фролов В.С. *Територіальна оборона України: якою її бути?* / В.С. Фролов, І.С. Романченко, В.В. Палій // *Наука і оборона*. – 2007. – № 1. – С. 12–21.
8. Герасименко Н. *Антикризисное управление: Информационно-аналитические системы поддержки принятия решений* // *Пробл. теорії и практики управління*. – 2007. – № 3. – С. 68–78.
9. Затинайко О.І. *Деякі проблеми вдосконалення функціонування сектора безпеки та оборони України за результатами оборонного огляду* / О.І. Затинайко, П.П. Пальчук, Г.М. Потапов // *Наука і оборона*. – 2012. – № 3. – С. 3–13.
10. Карпенко О.А. *Основи антикризового управління* : навч.-метод. посіб. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 208 с.
11. *Актуальні проблеми реалізації політики національної безпеки України в оборонній сфері* / за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К. : НВЦ «Євроатлантик-інформ», 2006. – Вип. 27. – 172 с.

12. Нечхаев С.М. Погляди на зміст і структуру Концепції розвитку Воєнної організації держави С.М. Нечхаев // *Наука і оборона*. – 2007. – № 3. – С. 23–27.
13. Шуєнкін В.О. До питання оцінювання ефективності системи управління військами (силами) держави / В.О. Шуєнкін // *Наука і оборона* – 2010. – № 4. – С. 23–28.
14. Семенченко А.І. Комплексний механізм антикризового стратегічного управління забезпеченням національної безпеки / А.І. Семенченко // *Економіка України*. – 2007. – № 2. – С. 13–26.
15. Лобко М.М., Ковальчук П.А. Розвиток керівництва в сфері оборони держави на основі аналізу ходу проведення АТО / М.М. Лобко, П.А. Ковальчук // *Труди університету 2014*. – № 4 (125). – С. 13–15.
16. Фролов В.С. Шляхи підвищення ефективності системи управління територіальною обороною України / В.С. Фролов, І.С. Романченко, В.В. Палій // *Наука і оборона*. – 2009. – № 4. – С. 6–11.
17. Воєнна доктрина України) URL : Указ Президента України № 555/2015 від 02.09.2015 р. // Режим доступу : www.infodisk.com.ua.
18. Закон України «Про оборону України» № 2020/2000 від 05.10.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.infodisk.com.ua.
19. Положення про територіальну оборону України : Затв. Указом Президента України від 02.09.2013 р. № 471/2013. – К., 2013. – 13 с.

Рецензент: М.Ю. Яковлев, д.т.н., с.н.с. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

ВЗГЛЯДЫ НА РЕФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПЛАНИРОВАНИЕМ И ВЫПОЛНЕНИЕМ МЕРОПРИЯТИЙ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБОРОНЫ ГОСУДАРСТВА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Г.В. Ефимов, В.С. Минасов

Статья посвящена определению комплекса проблем, которые предопределяют недостаточную эффективность государственного управления выполнением мероприятий территориальной обороны и формированию взглядов относительно решения существующих проблем обеспечения обороноспособности государства, в частности усовершенствование системы территориальной обороны.

Ключевые слова: *территориальная оборона, сектор безопасности и обороны, государственное управление, система управления выполнением мероприятий территориальной обороны.*

THE VIEWS ON THE REFORMATION SYSTEM OF THE PLANNING MANAGEMENT AND ACCOMPLISHMENT OF TERRITORIAL DEFENSE'S MEASURES OF THE STATE ACCORDING TO CONTEMPORARY CONDITIONS

G. Yefimov, V. Minasov

The article is devoted to analysis of the issues complex on the unefficient accomplishment of measures of the territorial defense as well as formation of views on solution of contemporary issues of the state defense including the improvement of the territorial defense system.

Keywords: *territorial defense, safe and defense sector, state management, management system of the territorial defense measures.*

Надійшла до редакції 30.11.2016